

ГЕРМАНИЯГА ТАКЛИФ

Германия Федерал Президенти Роман Герцогнинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти Исроҳ Каримов рафиқаси билан шу йил 14-16 ноябр кунлари расмий таширф билан Германия Федератив Республикасида бўлади.

СЎМНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН

Ўзбекистон Республикаси Марказий Банкида семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Унда иш ҳақини назорат қилиш масалалари куриб чиқилди. Учрашувда вазирликлар ва идораларнинг, банклар ва уларнинг филиаллари вакиллари иштирок этди. Унда ўзбек сумини янада мустаҳкамлаш масалалари юзасидан фикрлашиб олинди.

ЯНГИ ДАСТУР

Нюрнберг университети профессори Френц Дурст ва қорақалпоғистонлик техника фанлари доктори Мурод Исмоиловлар ҳамкорлигида Қорақалпоғистон аҳолисини ва корхоналарини тоза сув билан таъминлаш амалий-муҳандислик дастури ишлаб чиқилмоқда.

Дастур Европа ҳамдустлиги ва дунёнинг бир қатор йирик саноат фирмаларининг моддий ва техникавий ёрдамида амалга оширилади.

ЎЗБЕКИСТОН ВА ЖАҲОН ТУРИЗМИ

Қоҳирада Жаҳон туристик ташкилотининг 11-Бош ассамблеяси бўлди. Унда 127 мамлакат, жумладан, Ўзбекистоннинг ҳам вакиллари иштирок этди.

Мамлакатимиз делегациясининг Миср Араб Республикасига таширфи давомида Миср Туризм вазирлиги билан «Ўзбектуризм» миллий компанияси уртасида туризм соҳасида ҳамкорлик қилиш юзасидан битим имзоланди.

АРАБ ТИЛИ МУТАХАССИСЛАРИ ТОШКЕНТДА

Мисрлик араб тили мутахассисларидан иборат махсус гуруҳ араб тилиасосларини ўқитиш мақсадида Тошкентга келди.

Миср Араб Республикаси ва Ўзбекистон уртасидаги маданий ҳамкорлик доирасида ҳамда араб тилини ўрганаётган ўзбек талабаларининг билимини янада ошириш мақсадида араб тили асослари мутахассислари гуруҳи Тошкент Давлат шарқшунослик институти таклифига биноан мамлакатимиз пойтахтига келди.

ЎЗА ва матбуот хабарлари асосида
тайёрланди

1983 йил Англиядан Ҳиндистоннинг Бомбей шаҳрига қараб юк кемаси йўлга чиққди. «Милена» номли бу кема 12 июл куни иссиз йўқолади, у билан алоқа бутунлай ўзилади, қидирув ишлари эса натижасиз тугайди. Октябр ойи охирида эса кема яна пайдо бўлиб қолади. Кемачилик компанияси «Милена» капитани Вилям Тукер ва унинг денгизчиларини уч ойча бирор бир қимсаиз оролда бекиниб олиб, қўнғилуши учун дам олганлиқда айблади ва судга берди. Капитан ва денгизчилар эса йўқолиб қолишларининг сабабини шундай изоҳлашди: «12 июл куни қўнғилмаганда довул туриб, чакмоқ қақа бошлади. Бу ҳол атиги беш минутча давом этди, сўнг яна ҳаво очилиб кетди. Табиатнинг бундай «ҳазили» дан ўзимизни унглаб олмасимиздан ҳаёқдандир қадимги услубда қурилган елканли кема пайдо бўлди ва бизга ҳужум қилди. Уларнинг кийимлари денгиз қароқчилари ҳақидаги эртақ филмларни эсга соларди. Қароқчилар нималардир деб баҳаришар, лекин уларнинг тилини тушуниб бўлмас-

ЎТМИШГА САЁХАТ

Ажабо!

ди. Ҳужумни қайтариш учун капитан ёрдамчиси қаютасидаги автоматни олиб чиқди, қўли ўт ўчириш мосламалари ишга солинди. Шундан кейин қароқчилар кемамиз бортида битта шерикларининг мурдасини қолдириб жуфтаникни ростлашди. Биз мурдани обдан текшириб кўрдик. Сўнг капитан унинг ханжарини, нимчасини, шимининг йиртилган бир бўлагини ва бошқа буюмларини сейфга қўлфлаб қўйди. Мурдани эса музоҳанага қўйгандик. Лекин иккинчи довул пайтида у йўқолди».

Кемадагиларнинг айтишларича, бу воқеа бир соатнинг нари-берисида юз берган. Аммо, юқорда айтилганидек, аллақачон орадан уч ой вақт ўтиб кетганди. Бутун Англия «Милена» денгизчиларини ақлдан озганга чиқарди. Машҳур «Таймс» газетаси эса уларнинг жойи нормал

одамлар орасида эмас, балки жиннихонада эканлиги ҳақида тўлқинланиб ёзди.

Бироқ қароқчининг сейфда сақланиб қолган буюмларини текшириб кўрган бир гуруҳ олимлар Тукер ва унинг денгизчиларининг ақлдан озганлигига шубҳа билдиришди. Сабаби текширув қўйидаги натижаларни берган эди:

— шимнинг матоси XVI-XVII асрларда тўқилган. Нимча, ханжар ва бошқа буюмлар ҳам уша даврга хос;

— ханжар ясашда пўлатни яқин 150-200 йилдан бери қўлланмаётган усулда эритишган экан.

Шундан кейин олимлар «Милена» довул пайтида ўтмишга, яъни XVI ёки XVII асрга бориб қолган бўлиши мумкин деган хулосага келишди. Ким билади, фантастик филмлардаги вақт бўйлаб саёхат сценарист ва режиссёрларнинг хомхавли эмас, балки ҳақиқатда бор нарсадир?!

Туркистон бир-Ватан бир

АҚМОЛА ЧИРОЙЛИ ШАҲАР БЎЛАДИ

Маълумки, Қозоғистон пойтахти Алмати шаҳридан Ақмолага кўчиришга қарор қилинган эди. Айни пайтда махсус тузилган комиссия Ақмола шаҳрида маъмурий бинолар, турар жойлар ва бошқа иншоотлар қурилишига маҳаллий имкониятлар билан бир қаторда чет эл сармояларини ҳам жалб этиш устида иш олиб бормоқда. Хуллас, Ақмоланинг пойтахт деган номга муносиб гузал шаҳар бўлиши учун имкониятлар изланмоқда.

ТУРКМАНБОШИ НОМИДАГИ МАЧИТ

Туркменистон уз мустақиллигининг турт йиллигини нишонлаган кунларда Ашхобод яқинидаги Гуяк Тепа деган жойда янги мачит мўмин-мусулмонлар учун эшиклари очди. Мачитга мамлакат президенти Сапармурот Ниязов номи берилди.

... ВА АЭРОПОРТ

Ашхободдаги Сапармурот Ниязов номидаги Халқаро аэропортнинг имкониятларини кенгайтириш мақсадида яна битта учиб-қуниш майдончаси қуришга қарор қилинди. Бу лойиҳани моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва қурилишини олиб боришни Англиянинг «Жон Лайн интернейшнл» ҳамда Туркиянинг «Аларко алсим» компаниялари уз зиммаларига олишди.

КЎРГАЗМАДА КЎРИШАМИЗ

22—25 ноябр кунлари Алматида «Евротрейдерс—95» савдо кургазмаси бўлиб ўтади. Унда Юнонистон ва Кипрнинг йирик фирмалари уз маҳсулотлари билан қатнашадилар. Кургазма давомида узаро ҳамкорлик, қўшма корхоналар очиб борадида фойдали шартномалар имзоланиши ҳам қўшилмоқда.

ЖАМҒАРМАНИНГ ЎРДАМИДА

Тадбиркорликни қўллаб-қувватловчи Марказий Осиё-Америка жамғармасининг амалий ёрдами туфайли Тожикистоннинг Хужанд шаҳридаги «Хужанд» қўшма корхонаси қаддини тиклаб оладиган бўлди. Асосан чанқовбосди ичимликлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган бу қўшма корхона устав фонднинг 48 фоизини ана шу жамғарма берадиган бўлгач, янаги йил баҳоридан тула қувват билан ишлашга умид тўғилди.

НЕФТ МЎЛ БЎЛАДИ

Қозоғистондаги «Эмбаунайгаз» ҳиссалдорлик жамиятига қарашли Матинск нефть конида бургулаш ишлари бошланди. Йил охиригача 4000 тонна хом-аше қазиб олиш режалаштирилган. Лойиҳада белгиланган қувватлар даражасида иш юритилиши билан, йиллик нефть миқдори 200 минг тоннага етади.

Ушбу рисола жаҳонга машҳур ЮНЕСКО, ЮНЕСКО ҳамда дуненинг 160 га яқин етакчи ташкилотлари томонидан чиқарилиб, 8 млн. нусхада чоп этилган. 170 дан ортиқ тилга таржима қилинган ушбу рисолада оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, жамиятда соғлом муҳит барпо этиш масалалари асосий урин эгалдайди. Газетамизнинг ушбу сонидан бошлаб биз «Буни ҳар бир оила билиши керак» руқни остида рисоладаги айрим фойдали маслаҳатлардан бериб боришни маълум қурдик.

12 МУҲИМ МАСЛАҲАТ

1. Агар аёллар 18 ёшгача бўлган ва 35 ёшдан кейинги ҳомиладорликдан имкони борича сақлансалар ва ҳомиладорликнинг оралиқ муддати икки йилдан ортиқни ташкил қилса она ва боланинг саломатлиги яхши бўлади.

2. Бола тутиш билан боғлиқ хавфни камайтириш учун аёллар ҳомила ривожланишининг 12 ҳафтасигага врач маслаҳатида, қурғида бўлиши тавсия қилинади.

3. 4-5 ойлик боланинг организми учун энг керакли озиқ — она сутидир. 4-5 ойлар чамаси кўкрак сuti билан озиқланган болага қўшимча овқатлар (бутқа, суюқ пюрэ) бера бошлаш мумкин. Аммо бола бир ешга тулгунга қадар мунтазам равишда кўкрак сutiни эмиши керак.

4. 3 ёшгача бола организмнинг озиқланишга эҳтиёжи банд бўлади. Шунинг учун уларга кунига 5 маҳал, таркиби А, С, D витаминларига бой бўлган, ҳайвон ва усимлик ёғидан тайерланган овқатлар бериш лозим.

5. Болалар ҳар хил куникмаларга тез ўрганади. Боланинг ақдан меърида ушиб, ул-

гайиши учун катталарнинг эътибори керак. Бола онгининг усишда уйини ва ҳаракат муҳим рол уйнайди. Ҳар бир ота-она бола онгининг усишига ҳалал берувчи омилларни уз вақтида пайқаш лозим.

6. Эътибордан четда қолган, ҳатто бир дақиқа эътиборсизлик таъсирига тушган бола узига ва атрофдагиларга жиддий зарар етказиши мумкин. Шунинг учун уларнинг куча-қуйдаги хавфсизлигини таъминлаш, пиллапо ва балконида йиқилмасликларини учун эҳтиёт чораларини қўриш керак.

7. Эмлаш болани ҳар хил юкумли касалликлардан асрайди. Чунки касаллик таъсирчи вируслар еш организмни қаттиқ зарарлаши, ҳаётга таҳдид солиши турган гап. Ана шу мақсадда болани тез-тез эмлаб туриш тавсия қилинади.

8. Айниқса, юкумли ичка касалликларни ривожлантирган еш организм учун ҳавфли, шу сабабли ошқозон-ичак касалликлар билан оғрий бошлаган болага, озиқлантиришни давом эттирган ҳолда, таркиби турли хил моддаларга бой, глюкоза ва тузалардан тайерланган алоҳида эритмалар, ичимликлар тавсия қилинади. Чунки бу касаллик болада ташналикни, организмнинг суюқликка бўлган эҳтиёжини оширади. Уй шароитида эса шаклар, туз аралашмасидан бўндай эритмалар тайерлаш мумкин.

9. Нафас йўлларида юкумли вируслар тутиши еки шамоллаш натижасида пайдо бўлган йўтални махсус муолажасиз ҳам даволаш мумкин. Мабодо, болада тез-тез нафас олиш қузатилса, бу енгил яллиғланишдан дарак беради. Бу ҳолда дарҳол шифокорга мурожаат қилиш керак.

10. Болалар касалликларининг деярли ярмида еш организмга бактериялар кўпроқ сув ва овқатдан киради. Шу сабабли

умумий гигиена қоидаларига риоя қилиш — бола саломатлигини асрашнинг асосий мезони.

11. Янги тутилган чақалоқларнинг она қорнидалигидек СПИД касаллиги вируслари билан заҳарланиш ҳоллари қузатилмоқда. Бунинг олдини олиш учун жуфтликнинг ҳар бир аъзоси ҳам тиббий курикдан утиши керак.

12. Ҳомиладор аёлнинг чекиши ҳомила саломатлигига, эмизикли аёлнинг чекиши эса чақалоққа, шубҳасиз, зарардир. Болалар жойлашган уй, хоналарда чекиш ҳам уларни заҳарлайди. Қанча миқдорда бўлишдан қатъий назар спиртли ичимликларнинг ҳомилага, салбий таъсири бор. Гиеҳвандлик эса ҳомилага жиддий таъсир этади. Ва ҳатто СПИД вирусларини юқтириш ҳам гиеҳвандлик билан боғлиқ.

ИЖОДКОРЛАР САЛОМАТЛИГИГА КАМАРБАСТАМИЗ

Бозор муносабатларига босқинча-босқин ўтиш давомида раҳбар кадрларда тадбиркорлик фаилатининг устивор бўлиши жуда муҳимдир. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш Вазирлиги 1-клиник шифохонаси бош врач Муродин Қодиров ана шундай ишбилармон инсонлардан. У киши билан суҳбатимиз шу кунларда тиббиётчилар эришган ютуқлар ва келгуси режалар ҳусусида борди.

— Муродин Ҳолматович, бу жамоада иш бошлаганингизга чамаси бир йил бўлди. Шифохона ҳаётида қатта ижобий ўзгаришлар бўлгани аққол қўришиб турибди. Ҳозирги ўтиш даврида бундай тиббий хизмат маданияти, қурилиш, таъмирлаш ишларига қандай эришилди?

— Тўғри, ҳозирги даврда ҳамма жаҳалларда бўлгани каби тиббиётда ҳам ўзига яраша муаммолар бор. Дастлаб иш бошлаган кезларим шифохонада ишлар жуда оғирга кетган, масканимизнинг ички ва ташқи ҳолати ҳам мақтанлиқ эмасди. Шифохонамизда ҳам моддий, ҳам маънавий қайта қуриш бошладик. Қисқа фурсатда 5 та бўлим қайта таъмирланди, 18 гектарлик ҳовли-боғимиз ободонлаштирилди.

Тошкентдаги санитар-техника асбоб-ускуналари заводи, «Арегат» заводи, Тошкент чинни заводи, Олмалик цемент заводи, Оқангрон санитар-техника асбоб-ускуналари заводи, Олмалик гилан ишлаб чиқариш комбинати, «Шуртангаз» бирлашмаси ва қўллаб янги фирмалар бизни ҳимояликка олишган. Уз навбатда биз уларнинг саломатлиги учун қайғураемиз.

— Билишимча, янгича усулда иш юритасизлар. Шу ўринда шифохона фаолиятига ҳам тўхталсангиз.

— Шартнома асосида ишлаш — бозор муносабатларига ўтишнинг асосий шартларидан бири. Жамоамизнинг барча ходимлари билан шартнома тузганмиз. Яъни ишнинг натижасига қараб тиббиётчининг касб фаолияти аниқланади. Шифохонамизда пойтахтдаги ҳар иккала тиббиёт олийгоҳининг ва 2 та тиббиёт техникумининг кафедралари мавжуд. Республика аҳамиятига молик 7 та илмий марказ, 15 ўринли ҳужалик ҳисобидаги бўлим, 15 йўналиш бўйича республика ташқи қўиш маркази беморларни қабул қилаптир. Германиянинг «Ригер» фирмасининг «сўнғий буйрак» аппарати, жигар ва буйракда тулпанган тошни майдаловчи «Дирекс» машинаси беморларни дарддан фориг этишга хизмат қилапти.

— Шифохонада вилоятдан келган қўллаб беморлар ҳам даволанар экан. Айниқса, улар нуфузли шифокорлар маслаҳатини олишга мушток бўлишди.

— Тушундим, сиз бу жамоада қандай кадрлар ишлайди демоқчисиз? Беморнинг шифокорга ишониши, эътиқод қилиши — унинг ярим тузалгани демакдир. Академиклар — Уктам Орипов, Ўзбекистон Фанлар Академиясининг муҳбир аъзоси Наби Маждидов, профессор Нозима Дехқонова, педиатр-олим, профессор М. Нуритдинов, У. Аскарлов, жарроҳ-олим, профессор М. Алиевлар турли хил хасталикларнинг пирига айланган тиббиётчилардир.

Профессор Илдош Зияев, тиббиёт фанлари доктори Димитрий Аристамов, Николай Пак, Қосим Урозметов ҳам беморларга тегушли маслаҳатлар бериб боради. Бир сўз айтганда, шифохонамиз тиббиётда узига хос тажриба мактаби яратган мутахассислар жамоасига айланган.

— Муродин ака, беморлар дардига малҳам бўлиш, уларга намунали тиббий хизматни қўриб, туриси, кўнглимиз тўлди. Лекин тиббиётчилар ҳам иссиқ жон. Ўқорида уларга «ишлаш шартоти яратиш гардимизда» дедингиз...

— Бу борада ҳали қўзланган ишларимиз талайгина. Амалга оширилгани... Нақдани билмоқчисиз-да?! Тиббиётчиларимиз учун шифохонамизнинг турли бўлимларида махсус палаталар ташкил қилинган. Жамоамиз аъзоларини қиш-ёзнинг янги сабзавотлар билан таъминлаш мақсадида 2 та иссиқхона қурганмиз. Ишга ўзоқдан қатновчиларни транспорт пули билан таъминлаш ҳам йўлга қўйилди. Жамоамизда аёллар қўнчилиги ташкил этганини ҳисобга олиб, келгусида беш кўнлик иш кўнига ўтишни мўлжаллаялмиз.

— Узингиздан қолар гап йўқ, жаҳондаги қўллаб бўлиш ташкилотлар халқимизга инсонпарварлик ёрдамлари кўрсатяпти. Уз навбатда сизлар ҳам ана шундай меҳр-муруват тадбирларини амалга оширишларингиз?

— Дароқе, ҳомийлардан ташқари сиз айтган муруват ёрдамларини биз ҳам олимиз. Яқиндаги на Швейцариянинг дунёга машҳур «Сандоз» фирмасининг Туркиядаги вақиллари 40 минг АҚШ доллари тенг қийматдаги дори-дармонлар юборди. Германиянинг «Ригер» фирмаси эса 8 та сўнғий буйрак препаратини юнатди. Бемор инсонга муруват кўрсатиш наикни тиббиётчиларнинг, балки ҳар бимизнинг инсоний бўчимиз. Ўзбекистон Соғлиқни Сақлаш вазирлиги, Республика Ижтимоий-таъминот вазирлиги билан қаровчисиз қолган қарияларни тиббий-қўриқдан ўтказди. Зарурат туғилганлари эҳди билан шифохонада муолажа олишларини ташкил этиди.

— Муродин Ҳолматович, аънавий савол. Режалар?

— Ниятимиз: илмий-тектириш, ўқув, даволаниш-

нинг тиббий маркази сифатида шифохонанинг аввалиги шаънини тиклашдир. Ўқув маркази ҳусусида мулоҳазамиз эса — бўлажак врач шифохона қандай бўлиши керак деган саволга шу маскандан жавоб топсин. Яқинда Россия Тиббиёт Фанлари академияси қоидадаги Новосибирск «Инсон умумий паталогияси ва экология» институтининг профессорлари, таниқли олимлар Лилия Трунова ва Наҳежда Зубовалар билан шартнома тузди. Келажакда улар яратган «Бета-3», «Бета-7» аппаратларини сотиб оламиз. Аппаратнинг афзаллиги шундаки, у инсон руҳини тетиклаштиради, иш қўбилиятини оширади. Бу тиббиётда — биорезананс усули дейилади. Шифобахш сувлар билан даволан — вана билан муолажани яхши йўлга қўймоқчимиз. Беморлар учун 6000 китобга эга қутубхона ташкил этиш орзуларимиз ҳам яқин кунларда рубга чиқади.

— Муродин Ҳолматович, ижодкорлар билан муносабатингиз?

— Муносабатим... Китоб ўқиш — энг сеvimли машғулотим. Эзгу бир тилагимиз — республикамиздаги барча ижодкорлар саломатлигини муҳофаза этишни жамоамиз уз зиммасига олиш ниятида. Биз — сизнинг сийат-саломатлигингизга камарбастамиз.

— Суҳбатингиз учун раҳмат. Оруз-ниятларингиз ижобат бўлсин!

Суҳбатдош: Саида Йўлдошева

Бу ажиб дунё ОЛТИ ЁШЛИ МИЛЛИОНЕР

Франциянинг Авинон шаҳрида яшовчи олти ёшли Мишел Кабартега амад жуда эрта кулаб боқди. Болакай кўчада ўйнаб юриб ҳамён топиб олди. Маълум бўлишича, бу ҳамён 475 миллион доллара тенг боғлиқ бўлган саноатчи Жан Лафонга тегишли экан. Мишел ҳамёнини келтириб берадида, сўнғий кетган бой унга 1,5 миллион доллар чек тақдим этди. Мишел бу пулни яқинида черковга ҳадя этмоқчи, қолганини эса билим олишга сарфлаш ниятида.

(Давоми. Боши ўтган сонларда).

XIV

**Бат, 1748 йил 9 март
ЖОНДАН АЗИЗ БОЛАЖОНИМ!**

Хушандомлик, назокатли ҳаракатларнинг нечоғли аҳамиятли эканлиги ҳусусида сента бот-бот эслатиб туришимизга тугри келади. Бир гап еки бир ишининг назокату латофат билан айтилиши, бажарилиши қандай таассурот қолдиради-ю, илтифот ва такаллуфиз бажарилиши қандай таассурот қолдиради? Ҳеч шулар ҳақида ўйлаб курганмисан? Илтифот қалбга борадиган йўлни тозалайди. Қалб эса маълумки, ақлнинг энг яқин иттифоқчиси. Шундай бўлгач, ҳаммаша ишни инсон қалбини забт этишдан бошламоқ жоиздир. Айниқса, аёллар ҳамма нарасига қалб кузи билан қарайдилар ва дунёда улар итотатидиган қалб амридан кура улуғвор куч йўқ. Бинобарин, ҳатто ҳаминча ақлу заковатга таянгувчи энг машхур эркаклар ҳам қўпинча қалб амри олдида бўйин эгидилар. Ларошфуқо ўз асаридида «қўпинча ақл ҳиссиет томонидан алланиди» деб ёзади. Агар у «қўпинча» сўзини «доимо» билан алмаштирганда ҳақиқатга яқинроқ бўларди деб ўйлайман.

Гарчанд шундай экан, ҳаммаша юракни ниҳонга олишга интил. Узингдиги ахши фазилатлар билан одамларда ижобий таассурот қолдира оласан ҳолос. Ҳар бир кишида узингга нисбатан меҳр, илқилик уйғотиш учун эса уларнинг қалбларига йул топа билишинг керак. Бунинг учун сен олатдаги фазилатларингдан ташқари одамларга хушмуомала, эътиборли, мурувватлар ва саховатли бўлишинг лозим. Бу хислатлар тошбағир, ҳақри қаттиқ инсонлар юрагини ҳам эритиб, сента мойил қилишга шубҳам йўқ.

Қўпол, ислиқи ва лисмиқ одамлар илк бор қандай таассурот қолдиришини ўз тажрибангдан яхши биласан. Гарчанд кейинчалик уларнинг жуду қул хуш фазилатлари борлиги маълум бўлсада, одамлар дастлабки таассуротлардан анчагача қутула олмайдилар.

Хушандомлик — нозик хатти-ҳаракатлар, дид билан кийинилиш, чиройли ва майин оҳангда гапириш, очик ва самимий чехра қаб биз билган, лекин таърифлаб беролмайдиган бир қанча хусусиятлардан таркиб топадики, бундай истарси иссиқ кишилар ҳар қимнинг эътиборини дарҳол узиға тортади. Шу боисдан одамларни диққат билан қўзғат, улардаги қайси фазилатлар сента еқиб, қайси бирлари еқмаса, билгинки, узинг ҳам бошқаларда шундай таассурот қолдирасан.

Кулгу масаласида меънинг маслаҳатим шу: одамлар юзингда ҳаммаша табассум курсинлару, аммо, зинҳор кулаётганинг

ни эшитмасинлар. Унар-унмасга қаҳ-қаҳ отавериш ақлсизлик ва тарбиясизлик белгиси, тубан одамлар узларининг телба хурсандчиликлари айна шундай изҳор қиладилар. Ҳақиқий соғлом фикр ва ҳазил-мутойиба ҳеч қачон қаҳ-қаҳга сабаб бўлмайди, улар инсонга хуш келади ва юзига табассум еяди. Қаҳқаҳа эса олатда сийқа масхарабозлик еки беаъйни хатти-ҳаракатлар туфайли юзига келади. Ақли ва тарбия юрган кишилар бундай тубанликдан ҳаммаша юқори турадилар. Бирор киши стулга ноқўлай ўтириб йиқилиб тушдими, дарров даврада гуррос кулгу кутарилади. Бу кулгининг ноури ва беаъйилигига яққол мисолдир.

Мен табиадан ғамгинликка ҳам, баъканликка ҳам мойил эмасман. Бошқалар син-

ЧЕСТЕРФИЛД

гари ўйнаб-куламан, хурсандчилик қиламан, бирок имоним қомилки, ақлимни таниганимдан бери биронта киши менинг телбаларча қаҳ-қаҳа отиб кулганимни курмаган.

Баъзи одамлар беҳуда ҳижолат чекиш, қовушмаганликдан қутилиш ниятида давраларда унар-унмасга кулаверишга олатгани қолдиладар. Масалан, менинг бир танишим — мистер Уолдерни олайлик. Узи ўта қобилиятли ва бамаъни одам, бирок оддий сузларни ҳам кулгу билан айтишга урганиб қолган. Уни илк бор курганлар, бундай қилишни куриб, сал телбароқ эканми, деган хулосага келишлари ҳеч гап эмас.

Бу одатлар юқорида таъкидлаганимдек, унгайсизлигидан қутилишга интилим туфайли юзига келади. Киши нуфузли даврага кириб қолгач, уялиди, тортинади, ҳижолатпазилдан қутилишининг турли чораларини излай бошлайди, бирон беихтиёр бурини қавлайди, бошқаси бошпини қашийди, учинчиси эса қўлидаги шляпани гижимлайди. Бир суз билан айтганда, узини қасрга қўйишни, қандай тутишни билмайди. Гарчанд бу хатти-ҳаракатлар жинойят ҳисобланмасада, одамларда яхши таассурот қолдиришни истаган киши улардан фориг бўлмоғи лозим.

Бировга еқиш — узиға хос галаба, ҳеч бўлмаганда айна шу галаба томон қўйилган далил қаламдир. Сен ҳаётингда қатта мақсадларни олдинга қўйгансан. Уларга эришиш учун сен айна шу — одамларга манзур бўлиш санъатини муқаммал эгаллашинг тала этилади.

Шуни айтишим керакки, Англиядан жу-

наётганингда сента одамларнинг қўнглини мойил қилиш хислатлари сезилмасди, очиги, бизнинг юртимизда бундай фазилатларни кимдан ҳам ургандинг. Ишончим қомилки, чет элда сен бизга етишмайдиган айна шу хушфезилик, хушмуомалик санъатини муқаммал эгаллаб қайтасан.

Билиб қуй, дилингда қандай орзу-умидларинг, эзу-ниятларинг бўлса, уларнинг барчасига ўз қучинг билан эришишинг лозим, зеро, сен мустақил ҳаётга қадам қўйганингда мен дунёдан ўтган бўлишим мумкин. Жамиятда муносиб ўринни эгаллашингда елгиз истак ва мол-дуненинг ўзи етарли эмас, бу олий мақсадга фақат шахсий фазилатларинг ва хуш-ахлоқинг билангина эриша оласан. Ўз тарбиям билан сенинг онгингга айна

шу хушандомлигини ноилевоюрини сингдирдим, уни ривожлантира бориш эса елгиз узингга ҳавола. (...)

Лейтнинг ярмаркасида вақтинги хушнуд утказарсан деб ўйлайман. Дуқонларни, масхарабозу дорбозларни мириқиб томоша қил, турли хуналар турғисида батафсилроқ маълумот олишга интил. Хайр.

XXV

**Лондон, 1748 йил 1 апрел
ЖОНДАН АЗИЗ БОЛАЖОНИМ!**

Шу вақт ичида почта ўч марта келди. Аммо, сентадан ҳам, мистер Хартдан ҳам хат-хабар йўқ. Менимча бунга Лейтнинг ва Лондон уртасидаги узоқ масофа сабаб бўлса керак. Олис йўлда қутулмаган ҳодисалар юз бериши мумкин. Сентадан хабар топмаган пайтларим, худолан сихатингни, ишнинг ривожини тилаб ўтираман ва ҳаёлим «ўғлим бирон фойдали иш билан шугулланаётганлиги» деган ўй билан банд бўлади.

Сенинг ешингда жисмингда ортқича парвариниш дори-дармонларнинг ҳождати йўқ, тани сихатингнинг борасида табиагинг ўзи таххурилик қилади. Аммо, сентадларнинг қалби парвариниш тарбияга, ҳатто айрим дори-дармонга муҳтож бўлади.

Ўз устиди ишлайдиган, феълу авторини тартибга солиб олган одамлар қўпол ва дағал кимсалардан қанчалик фарқ қилишни кузатсанг, ишонаманки, ўз узингни тарбиялаш учун вақти-

ниги ҳам, куч-қувватингни ҳам аямайсан. Бир курс аравакаш жисмоний жиҳатдан Милтон, Локк еки Ньютондан анча кучли бўлиши мумкин, аммо ақлу заковат, одобу ахлоқ борасида уларни тенглаштира оласанми? Тугри, фақат ўз табиий имкониятлари билан шухрат қозонган одамлар ҳам учраб туради. Лекин бундайлар жуда оз, инсон қамолотга фақат тарбия ва айна тарбия туфайли эришади.

Одамлар жамият ва тарбия уларни ун беш ешдан йитирма ешгача қандай шакллантирган бўлса, умрбод шундай қоладиладар. Бас шундай экан, яқин саккиз-тўққиз йил бўлгуси ҳаётинг учун қандай муҳим аҳамиятга эга эканлигини елдиндан чиқарма. Сенинг келажатинг борасидаги умиду ҳадиқларини очик-ойдин айтга қўй: сен турфа илмларни муқаммал эгаллапсан, бу келажакда билимдон ва фозил инсон сифатида қамол топишингдан дарак беради. Бирок одамларни узингга жалб этишга хизмат қилувчи хушмуомалик, хушёрлик ва хушандомлик қаб хислатлар сента майла-қуйда нарсалар бўлиб туюлмаса деб курқаман. Фақат оми кишиларинга шундай ўйлашлари мумкин.

Менга езишларича, сен тез гапириб, сузларни ноаниқ талаффуз етармипсан. Бу ҳол қўнглигинг энсасини қотириши мумкинлиги ҳусусида сента минг бор таъкидлагандим. Марҳамат қилиб, нутқини қузат ва тартибга сол. Олам сузларни аниқ ва дон-дона талаффуз қилиши билан қатта муваффақиятларга эришиши мумкин. Мен одамлар нотикнинг нутқ сузлаш маданияти бўлмаганлиги учун ўта сермазмун матрузани эътиборсиз қолдиришгани, аксинча, гапиришни дундириб қўлган сузломнинг куруқ ва пуч сафсаталарни қизгин олқишлаганига куп марта гувоҳ бўлганман. Хайр.

(Давоми бор).

моқ учун Парвардигори оламнинг амру фармонларини адо қилмоқлари тушунилади.

Юскак Ихлос эса мумин-мусулмонларнинг Холлоқ оламга асл қўллик, яъни бандалик ҳаққини ўташ ниятида илоҳий фармонларини елгиз Аллоҳ Таолонинг ризосини қозонмоқ учунгина адо этишлари тушунилади.

Ҳар доим, ҳар суз, ҳар бир ишда, ҳар бир ҳаракат ҳар бир сокинлик — осойишталикда Ихлосни пеша қилган, яъни нимани қилмасини бир лаҳза бўлса ҳам Аллоҳнинг ризосини елдиндан чиқармай иш тутадиган киши муҳлис дейилади. Ихлос ҳосил қилишга интиладиган, шу вақлдан вақт-вақти билан сидқидилдан тоат-ибодат қиладиган ва уламоқ олимлар билан мулоқот қилиб турадиган одамни муҳлис деб юртилади.

(Давоми бор).

Миён Содик РАББОНИЙ

ИХЛОС — ИЙМОННИНГ ИЛДИЗИ(Давоми. Боши ўтган сонларда).
**ИХЛОС ЛАФЗИНИНГ ИСТИЛОҲИЙ
МАЗМУНИ ВА МАЗКУР
СУРАНИНГ ХОСИЯТЛАРИ**

Қуръони Каримнинг Нисо, Аъроф, Юнус, Зумар ва бошқа сураларидаги баъзи оятларида Ихлос лафзи елгиз Аллоҳгагина сидқидилдан сингилш ва ибодат қилиш муносабати билан зикр этилиб, Худ ва Раъд сураларида тургидан турги Аллоҳнинг ўзи маъносида истифода этилади, ҳамда ширк билан риеннинг зилди тарзида қўлланилади. Луғласи, Қуръони Каримнинг Ихлос сурасида Аллоҳнинг Бирлиги ва Ваҳданияти таъкидланганлиги туфайли у ҳар қандай шерикчиликдан муназиз қилинган Тавҳид сураси номини ҳам олади.

Мазкур суранинг ислом ва исломият учун улкан аҳамияти шундаки, унда киройи қисқа турт оятда ҳам Аллоҳ Таолонинг бетакорр ва улвий сифатлари ва Унга беқисс ҳамду санолар ўз таъжассумини топади. Унинг замиридаги мазмун шу қадар улкан ва теранки, Ҳазрати Расулуллоҳ «Ихлос» сурасини «Қуръоннинг нури», дея

таърифлаганлар. Ҳазрат Анас бин Моликнинг гувоҳлик беришларича, Ул зоти ақрам, агар мумин банди Ихлос сурасини бир марта ўқиса, гуе Қаломуллоҳнинг учдан бир қисмини, икки марта ўқиса, учдан икки қисмини, ўч марта ўқиса, бамисоли Қуръони Каримнинг бошдан еттигача хатм қилгандек булур, бордию ўч марта ўқиса, Аллоҳ Таоло ул банди учун жаннатда қизил еқуддан ўй бино қилур, деб марҳамат қилган эканлар.

Ҳазрати Али (р. а.)дан ривоят қилинишча, Мухаммад Мустафо (С. А. В.) деган эканларки, қимки гуристондан ўтаётганда «Қул ҳуваллоху аҳадни» ўч бир марта ўқиб, сабовини мурдаларга бахшида қилса, унга шу гуристондаги мурдалар алаҳиқа саовб берилди. Муътабар китобларда таъкидланганлигича, ҳождатманд одам Ихлос сурасини ҳар қуни минг марта ўқиса, тез қунда наждот топади, иншооллох.

Ҳикоят. Бир қуни Пайғамбаримиз (С. А. В.) Мадина Мунаввара дарвозаси олдида утирдилар. Бир майитини тобуга солиб олиб келишди. Ул зоти ақрам сурадиларки, бу майитнинг қарзи борми? Қавларидан бири е Расулуллоҳ, бир кишидан турт танга қарзи бор, дели. Шунда Ул зот, эй мардумлар, сизлар жаноза ўқинлар. Аммо мен қарздор кишига жаноза ўқимайман, делилар. Худди шу аснода Жаброн а. с. нозил бўлиб, делиларки:

— Е Расулуллоҳ, Сизга Холқингиздан салом келтирдим. У ушал майитнига жанозани паҳсан Сиз ўқинишингизни лозим топди. Ҳар қимки анинг жанозасини ўқинишга қатнашса, уни маъфират қилишга ваъда берди. Аммо майитнинг қарзини Аллоҳ Таолонинг амри билан одам суратига кириб, мен адо қилиб келдим.

Шунда Пайғамбар а. с. сурадиларки:

— Е Биродарим Жаброн, бу банди нима сабабдан мундоғ даражага етишди?

Жаброн а. с. жавобан делиларки:

— Бул банди «Қул ҳуваллоху аҳадни» ҳар

**Бу ажиб дунё
ҚОИДАБУЗАРГА
САККИЗ ДАРРА**

1989 йили Сигазурда йўлакка папироз қолдирган ташласан америкалик аёл полициячилар томонидан қоидабузар сифатида қамолқа олинадди. Уни ўч қундан кейин суд қилишди ва 8 дарра билан «ешигасе» қарор қиландилар. Америкалик аёл бу жаоддан кейин «нафақат инсоннинг балки, бирор тирли маъжудотиинг ҳам ҳеч қайси айби бундай жазага лойиқ эмас» деб ҳисоблаганини ҳанузга қадар еслайди.

«Тоза ҳаво» операцияси

АТРОФ-МУҲИТ МУСАФФО БЎЛСА...

Яқинда Тошкент шаҳар Ички Ишлар Бош Бошқармаси Давлат автомобил нazorати Бошқармаси томонидан атроф-муҳитни транспорт воситаларининг заҳарли газ чиқиндиларидан муҳофаза қилишга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилди.

Ушбу тadbир режасига мувофиқ заҳарли газ ва тутун миқдорини текшириш учун Тошкент шаҳри бўйича 29 та гуруҳ тузилди. Жумладан, «Тошкент» ишлаб чиқариш тижорат фирмаси билан биргаликда 9 та гуруҳ, яъни 6 та кучма «Диагностик лаборатория» ва 3 та муқим пост ташкил қилинди. Тошкент ҳалқа автомобил йўлида саккизта ДАН муқим пости, шаҳар туманларида эса 11 та гуруҳ ва диагностика тармоғида 1 та гуруҳ тузилди, текшириш ишлари олиб борилди.

«Тоза ҳаво» тadbирлари бўйича 210 та автотransпорт корхона ва ташкилотлари текширилди. Текширишлар шунинг курсатдики, баъзи автохўжалик ва корхоналарда атроф-муҳитни муҳофаза қилишга старлича этибор берилмади. Текширилган 30806 автомобилдан давлат намуналарида жавоб бермайдиган 8325 автомобил аниқланди. Шулардан 3508 та машина давлат автокорхоналарига қарашли бўлса, 4817 таси шахсий автомобиллардир.

Ачинарлиси шундаки, корхоналардаги раҳбар ходимлар экологик тadbирларни назорат қилмаётганини натижасида автомобиллар атроф-муҳитга метeридан ошқича заҳарли газ ва тутун моддаларини чиқармоқда. Масалан, Мелиорация ва сув хўжалиги вазириятининг хўжалик ҳисо-

бидаги 1-сонли автокомбинати текширилганда, 25 та автомобилдан 9 тасида экологик носозлик кузатилди. Шу йилнинг 15 сентябр кuni Узбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазириятига қарашли автохўжалик текширилганда эса 42 та автомобилдан 7 тасида ҳавога чиқарилаётган карбонат ангидрид миқдори метeридан ошқичлиги аниқланди.

«Тошқурилиштранс», «Тошнотранс», «Тошшаҳарйулвотитранс» автокорхоналарида дизел енгилсидида ишлайдиган автомобилларнинг экологик жиҳатдан назорат қилиниши паст даражада олиб борилапти.

«Тоза ҳаво» тadbирлари ўтказилган вақт мобайнида ДАН «Диагностик тармоғи»да текширилган 12594 транспорт воситаларидан 2798 тасида двигателлардан чиқаётган газнинг миқдори ошқича деб топилган. Шулардан 2307 таси шахсий ва 491 таси давлат корхоналарининг автомобилларидир.

Ўтказилган тadbир давомида автомобилларга 119610 сумлик «Экологик» талон сотилди. Шунингдек, «Тоза ҳаво» режасига биноан Узбекистон нефть ва газ маҳсулотларининг назорати билан ҳамкорликда шаҳар ва автохўжаликлар хулуғида жойлашган 28 та енгил қўйиш шахобчалари текширилди. Натижада 9 та АЕ-ҚШ ларда Давлат намуналарида жавоб бермайдиган бензин аниқланди.

Хуллас, бир сўз билан айтганда, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ишлари Тошкент шаҳар Давлат автомобил нazorати Бошқармасининг доимий назоратида.

А. ХЎЖАЕВ,
Тошкент шаҳар ИИБ ДАН
Бошқармаси техника назорати
бўлими бошлиғи.

Панжара

ТУЛКИБОВЕВНИНГ
ТУЛКИЛИГИ

Сурхондарё вилояти Термиз шаҳар ички ишлар ходимларининг тезкор сый-ҳаракатлари туфайли шаҳарнинг Содиқов кўчасида яшовчи Тулкибоевнинг «туллаки» иши фoш бўлди. Уйдан топишган 3 киши қорадорни уни қора курсига ўтказди.

МУҲАББАТНИНГ
КУДРАТИ

Эру хотиннинг уруши туфайли Қорақалпоғистон Республикаси Қораўзақ туманидаги Калинин давлат хўжалигида яшовчи бир оила фарзандлари ҳам ота, ҳам онадан айрилиб қолишди. Жанжал туфайли хотиннинг бошига гишт билан уриб ўлдирган Аметов ўзини ўзи отиб қўйди.

«ЎТИБ ҚОЛГУНЧА
ОТИБ ҚОЛ»

Куни кеча Сирдарё вилоятининг Оқ олтин туманида уч номаълум шахс янги бетон йўлида Пардаев бошқарувидagi «BA3-2107» автомашинасини тўхташди-ю, ҳали машинадан чиқиб улгурмаган ҳайдовчинини ура кетишди. Сўнгра унинг енидан 40 минг Қозогистон «тенге» сини тортиб олишиб, жуфтакни ростлашди. «Ўтиб қолгунча отиб қол» деб уйлаган жабрланувчи воқеа ҳақида тезда ИИБ ходимларига маълум қиладди. Зудлик билан қурилган чоралар сабабли босқинчилар тезда қўлга олинди. Улар 1971 йилда тутилган Давлатов, Билолов ва Сахиббоевлар экан.

ЖАҲЛ ЧИҚҚАНДА...

29 октябр кuni Тошкент вилоятининг Янгийўл шаҳри А. Икромов кўчасида яшовчи ва ҳеч қаерда ишламайдиган В. М. нафақахўр отаси билан жанжаллашиб қолди. Жаҳлни жиловлай олмаган ўғил отасига пичоқ билан оғир тан жароҳати етказди. Жароҳат оғирлиги бардод беролмаган падари бузуқвор касалхонада жон берди.

Бундай ваҳшийлик Самарқанд шаҳрида ҳам содир бўлди. Самарқанд кўчаларидан бирида олиб борилган қидирув ишлари сўғида гудакнинг қотил «она» си топилиди. У тиббиёт олийгоҳининг талабаси Ш. К. эди.

«ОЛФИРЛАР» УШЛАНДИ

Наманган шаҳрида яшовчи, Қосонсой

пахта тозалаш заводи экспедитори Х. Х. ИИБга мурожаат қилиб, 30 октябрга ўтар кечаси номаълум шахслар томонидан мазкур шаҳар темир йўли бека-ти омборхонасидан умумий нархи 43703 сум бўлган бир тоннадан ортиқ пахта толасини ўғирлаб кетганликларини маълум қилди. Тафсилот асосида ўтказилган текширув жияот йизини топди. Ушбу ўғирликни шу заводнинг қоровули Эргашев ва унинг ҳеч қаерда ишла-майдиган «шогирдчалари» Турсунбоев ва Алимовлар содир этганлиги аниқла-ниб, олғирлар ушланди.

ОМБОРДАГИ
«КАЛАМУШЛАР»

Сурхондарё вилоятининг Музробод туманида милиция ходимлари томони-дан олиб борилган чоралар натижаси-да Навбахор жамоа хўжалиги омбор му-дир Н. М. ва бригада бошлиғи Ч. Н. лар гайри қонуний тарзда омбордан ше-робдлик Пулатовга бир тонна бугдойни 7 минг сумга сотишгаётган пайтда қўлга олинди.

ЎҒРИНИНГ ЧОПИШИ
ОТЧОПАРГАЧА

Тошкент шаҳрининг Шайхонтохур ту-мани ички ишлар бўлимига тушган ха-барга кура, жорий йилнинг 15 сентябр кuni номаълум шахслар Навойи кўча-сида жойлашган хусусий фирмалардан бирининг омбор эшигини бузиб, у ер-дан 110088 сумлик турли хил радио-то-варларни, парфюмерия моллари ҳамда кийим-кечақларни ўғирлаб кетган эди. Ўғирлар Тошкент отчопар бозорида тўмшугидан илинишди.

МЎМАЙ ПУЛ
КАШФИЁТИ

Жиззах вилоятининг 1-сон тиббиёт экспертизасида ишловчи А. А. осонги-на мўмай пул ишлашнинг гайритабиий усулини ўйлаб топди. Яъни у пулнинг кетидан эмас, балки пул унинг кетидан юриданган бўлди. Аникроғини айтганда, бу порахўр эксперт 3-чи гуруҳ ногиро-ни З. А. ни 2-чи гуруҳ ногиронлигига ўтказиш эъзвига ундан 3 минг сум пул-ни олишга олди-ю, бироқ ИИБ ходим-лари қўлга тушиб қолди.

ИИБ Матбуот Маркази ходимлари
Ш. Рўзиев ва Р. Турғуновлар
тайёрлашди

ҚАДИМДА БЎЛГАН ЭКАН...

Яқинда қишлоғимизда тўй бўлди. Лекин асосий гап тўйда эмас, балки қарияларнинг гурунгида. Мен ўша ку-ни қишлоқнинг энг нуруний отахон-лари, оқсоқоллари ўтирган сурига хиз-матда бўдим. Нон-чойни, мева-чева-ларни янгилаш баҳонасида уларнинг суҳбатига қўлоқ тутдим...

— Қадимги замонларда қизиқ-қи-зиқ воқеалар кўп бўлганда, — деб гап бошлайди турда кўп тўйиб ўтирган Эп-давлат бобо. — Сизларга шулардан би-рини айтиб берай-а?!

Бир мамлакатнинг подшоши қози-лар томонидан улимга маҳкум этил-ганларга омон қолиш учун битта им-

коният бераркан. Бунинг учун жи-ноятчи чиройли қўтичага солиб қўйил-ган икки парча қоғоздан бирини тан-лашни керак бўларди. Улардан бирига «ҳаёт», иккинчисига эса «ўлим» деб ёзилган эди. Агар маҳкум биринчи қо-ғозни тортиб чиқарса, гуноҳлари кечи-рилиб озод этиларди, мабодо иккин-чиси чиқса, ҳукм ижро этиларди.

Шу мамлакатда бир ҳалол, пок, адо-латпеша инсон яшаркан. Унинг мана шу хислатлари бир гуруҳ кишиларга екмас, уларининг ҳар турли қингир ишларини амалга оширишларига доим тўсиқ бўлиб юрадиган бу одамдан қў-тилишнинг йўллари излашаркан. Бир кuni улар тил бириктириб, тўх-мат гаплар билан қозига арз қилиб бо-ришди. Қози ҳам батафсил сурши-тириб утирмай ҳалиги кишини улимга ҳукм этибди.

Бу билан ҳам қаноатланмаган ганим-лар қўтидаги «ҳаёт» деб ёзилган қоғоз-ни олиб ташлаб, унинг урнига ҳам «ўлим» сузи ёзилган қоғозни солиб қўйишнинг йўлини топишди. Бироқ яхши инсонларнинг душманларидан дў-стлари кўп бўлади. Ҳалиги кишининг дўстлари ганимларининг қирдикоридан огоҳ этибдилар. Подшонинг ҳузурида қўтидаги қоғозларни текшириб қури-ни талаб этишни сурашди. Бироқ у

дўстларига бу ҳақда ҳеч кимга оғиз оч-масликни тайинлаб, душманларини мот этишнинг бошқа йўлини ўйлаб қўйганини айтибди.

Эртасига сарой олдидаги майдонга ҳалойиқ йиғилибди. Уларнинг кўпчи-лиги худодан шундай яхши бир бандас-ини қўлашсини сураб илтижо қилиш-са, айримлари тўхматчиларни қарғар эди. Ниҳоят, соқчилар маҳкумни олиб чиқдишди. У подшонинг олдида тур-ган қўтидаги қоғозлардан бирини олиб, очиб ҳам қарамасдан оғзига солиб ютиб юборди. Унинг бу ишидан ҳам-ма ҳайрон эди. Подшонинг бўйруғи билан қози иккинчи қоғозни олиб ўқийди. Унга «ўлим» деб ёзилган эди. Подшо урнидан туриб ҳалойиққа ҳу-кми эълон қиладди: «Мана, қози жа-ноблари иккинчи қоғозни ўқиб эшит-тирдилар. Унга «ўлим» деб ёзилгани учун бу одам «ҳаёт» сузи ёзилган қо-ғозни торган деб биламиз ва уни гу-ноҳсиз деб тан оламиз». Бу сузларни эшитган ҳалойиқ хурсандлигидан қичқириб юборибди. Бир чеккада ту-да бўлиб турган душманлар эса қил-мишлари амалга ошмаганини қуриб аламдан лаб тиллаб қўлибдилар.

Машойиҳлар бекорга: «Ҳақиқат эги-лади, букилади, лекин синмайди, қи-рқ йилдан сўнг бўлса ҳам қарор топа-ди», демаганлар.

— Менинг ҳам шунга ухшаш бир воқеани эшитганим бор, — дея суҳбат-ни давом эттиради Шодиёр ота.

Қадимда бир бадфёёл, зolim ҳоким яшаган экан. У узига қарашли ерларга беғоналарининг киришини ектирмас, шунинг учун чегара жойларга соқчи-лар қўйган экан. Соқчилар ҳар бир йўловчидан: «Қаёққа кетаяпсан?» деб сурашаркан. Мабодо йўловчи нотўғри жавоб берса, уни дарҳол осишар, тур-сини айтса, сувга гарқ қилишар экан. Хуллас, ҳеч ким омон қолмас эди.

Шу яқин-атрофда яшовчи бир ки-ши соқчиларни мот қилмоқчи бўлиб-ди. Чегарага яқинлашиб келган экан, соқчи дўқ урибди:

— Тўхта, қаёққа бораёпсан?

— Мени анави дорга осиб қўйиши-нг учун бораётган эдим, — дебди до-нишманд киши бамайлихотир.

Бу жавоб бечора соқчинини довдира-тиб қўйибди. Осай деса, у рост гапир-ди, бунинг учун сувга гарқ қилиш ке-рак. Сувга босай деса, «сени алдаган эдим», деб туриб олиши ҳам мумкин, у ҳолда осиш керак бўлади. Хуллас, нима қилишини билмай соқчининг бо-ши қотибди. Донинишманд киши эса ви-қор билан йўлида давом этибди...

Бу икки ҳикояни тинглаб уйга тол-дим: қўтилмаган вазиятларда ўзини йў-қотмаслик, дўстларга таяниш, сузамол-лик каби хислатлар кишига ҳаётда ҳар доим асқотиши мумкин экан.

Даврон БЕК

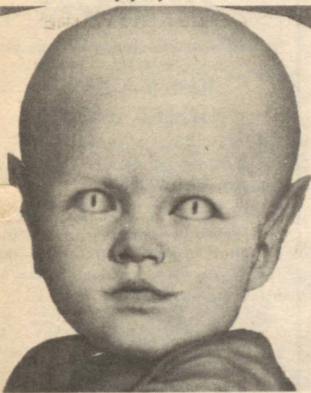
Бу ажиб дунё

ОКЕАН БИЛАН
ҚУРУҚЛИКНИ
ФАРҚЛАШОЛМАЙДИ

АҚШда ўтказилган сўнги тад-қиқотлардан кейин олимлар афсус билан бош чайкашди. Сабаби, су-ровда катнашган юқори синф ўқув-чиларининг ҳар ўнтасидан еттита-си океан билан қуруқликнинг фар-қида бормай, харита олдида калов-ланиб қолишди. Киноя билан «бал-ли калла!» дейишдан ўзга илож йўқ.

Ёпирай!

МАБОДО, ЎЗГА САЙЁРАЛИК ЭМАСМИСИЗ?

Бир гуруҳ олимларнинг фикрича, АҚШ аҳолисининг 64 миллионга яқини ўзга сайёраликлар ва у еки бу даражада уларга қондош булганлардан иборат экан.

— Бошқача айтганда, — дейди генетик олим Алфред Корнблом, — мамлакатимиз аҳолисининг ҳар тўрт нафаридан бири ўзга сайёраликлар еки уларнинг авлодларидир.

Корнбломнинг айтишича, олис Молланис сайёрасидан келганлар Ер босиб олишнинг мана шундай генетик аралашув йўлини танлашган. Улар бутун ер юзи бўйлаб тарқалиб, бу борада изчил иш олиб боришяпти. Молганлар юз тузилиши турлича булган ерликлар қиефасига кириш, уларнинг тилида сўзлаш қобилиятига эга.

Доктор Корнблом куйидаги тест саволларига жавоб бериб, ҳар бир инсон ўзининг ўзга сайёраликларга қондошлиги бор-йўқлигини аниқлаб олиши мумкин деб ҳисоблайди.

1. Қўқатларни кўп истеъмол қиласизми? Молганларнинг организми инсонникига қараганда 20 марта кўп қўқат ва сабзавот карбогидратлари

ни талаб этади.

2. Телеантиликларда одамларни ўлдиришгаётгани ҳақидаги лавҳаларни курсатишгаётганда бундан таъсирланмаслигиниз мумкинми? Молганларга ачиниш ҳисси мутлақо ет нарса.

3. Сизнинг олдингизда автоматлаштирилган (ўзи очилиб-ёпиладиган) эшиклар очилганда ўзингизни барча нарсаларга қодирдек сезасизми? Молганлар бундай механизмларга жиддий эътибор билан қарашади.

4. Йиғлаётган одамни курганда жҳлингиз чиқади? Молганларга йиғи, гамгинлик каби ҳислар ет нарсаси.

5. Кир ювиш ва идиш-товокларни чайишда кир ювиш воситаларидан метеридан ортиқ фойдаланасизми? Молганлар бу борада жуда тиришқоқ бўлишади.

6. Туйиб ухлаганингиздан кейин ҳам ўзингизни ланж сезасизми? Молганлар инсонларга нисбатан уйқучирокдирлар.

7. Қариндош-уруғларингиз, дўстларингиз даврасида ҳам ўзингизни бегўнадек сезадиган пайтларингиз кўп бўладими? Демак, сиз ўз сайёрангиз Молланисга соғинаётган бўлишингиз мумкин.

8. Сиз тез-тез бошингизни у-бу нарсаларга уриб олаверасизми? Молганлар инсон қиефасида ўзларини ноҳўш сезганларида шундай бўлади.

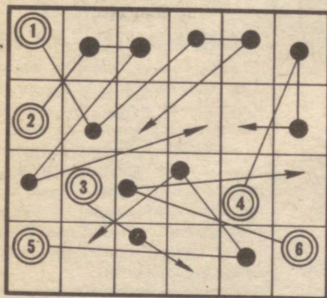
9. Қайсидаир енгил-елпи куйни киргойи қилиш иштиеки сизни тез-тез безовта қилиб турадими? Молганларга кўпроқ оддий, енгил-елпи куйлар еқали.

10. Бир жойга бораётиб, ўзингиз сезмаган ҳолда бошқа жойга бориб қолишингиз мумкинми? Бу ҳол молганларда кўп учрайди.

«Всемирные новости»
хафталигидан олинди.

ШОҲИҚИРЛИК
МАШҚИ

Азиз муштарий! Аввал куйида таърифланган сўзларни топиб, шаклдаги рақамли хонадан йўналиш бўйича нуқтали, (сўнгги ҳарфни кўрсаткич йўналиши белгили) хонага ёзинг.

1. Минг йиллиги нишонланган қирғиз халқ эпоси. 2. Жанубий Осиёдаги мамлакат пойтахти. 3. Ёқилғи тури. 4. Нефт газлари таркибида бўладиган ёнувчи газ. 5. Кучнинг физик ўлчов бирилиги. 6. Кенг кўркем хона.

Энди жавобларни тўғри ёзган бўлсангиз шаклдаги ҳарфларни қаторлар бўйича ўқинг. Бунда ўзбек халқ мақолларидан бири аён бўлади.

Фозилжон
ОРИПОВ

Бу ажиб дунё

НАКАНА ЎЗРИ

«Бунақаси ҳали ҳеч бўлган эмасди», — дейишмоқда Мексика полициячилари бўйи атига 90 сантиметрга етадиган қарлик бешта йирик банки шип-шўдам қилиб кетган.

— Мен уни ўйнаб юрган болакай деб ўйлабман, — дейди Миллий жамғарма банки қўриқчиларининг бошлиғи Гектор Валдес. — У Мексика қўноқлари қийимини кийиб, тўплонча таққан, бунинг устига болаларнинг ўйинчоқ отини миниб олганди. Қатта похол шляпа унинг юзини тўсиб турарди.

Рухиятшуносларнинг фикрича, накана ўғри ўзининг устидан қўлини ёқтирадиган нормал одамлардан шун йўл билан ўч олаётган бўлса, ажабмас. Ҳар бир ўғирликдан кейин у ўзини худди барча нарсаларга қодирдек сезиб, шундан роҳатланади.

Ўғитлар

Ё АҲМОҚСАН ЁКИ МУНОФИҚ...

Бир куни Искандар Зулқарнайн маслаҳатчисига деди:

— Шу пайтгача сенга қанчадан-қанча инъом-эҳсонлар бердим. Аммо менга чин дилдан, садоқат билан хизмат қилганингни кўрмадим.

Довдираб қолган маслаҳатчи:

— Авф этасиз ҳукмдорим, айбим нимада?

— Бир марта бўлса ҳамки, менинг камчилигимни юзимга айтмадинг. Бу қандай садоқат, бу қандай яқинлик?

— Ҳукмдорим, сизда ҳеч камчилиги йўқ...

— Йўқ, янглишасан. Менда камчилик борлиги аниқ. Зеро, инсон айб-нуқсонсиз бўлмайди. Агар сен менда қандайдир айб-нуқсон кўрмаётган бўлсанг, ғирт аҳмоқсан. Мабодо қўриб туриб айтмаётган бўлсанг — мунофиқсан.

ЕТМИШ ҚАМЧИДАН
СЎНГ...

Аллоҳнинг валий қўлларидан Абу Тўроб Тахсабий шундай ҳикоя қилади:

«Нафсим жуда камеб ва лаззатли овқатларни унча талаб қилмасди. Иттифоқо, бир кун гушт, тухум ва асал ейишни хоҳлаб қолди. Нафсимга булардан воз кеча қол, дедим. Бироқ уни қайтаролмадим. Бу овқатларни зўр иштаҳа билан ейишга орзуманд эди. Юриб-юриб бир нотаниш қишлоққа бориб қолдим. Шу пайт бир одам екамга епишиб бақира кетди:

— Ўғриларнинг ичиди сен ҳам бор эдинг!..

Мени 70 қамчи уришди. Орқамга етмишинчи қамчи тушар-тушмас қишлоқнинг бир одами мени таниб қолди:

— Бу одам Абу Тўроб-ку...

Мендан кеңирим сурашди. Қишлоқдагилардан бириси мени уйига олиб борди. Дастурхон ёзиб олдимга гушт, тухум ва асал қўйди. Мен эса нафсимга хитоб қилиб дедим:

— Етмиш қамчидан кейин е энди!

Туркчадан Баҳора ТИЛОВОВА
таржимаси.

Бу ажиб дунё

СЕМИЗЛИКДА
ТАН ҚУН

Олимларнинг узоқ йиллик кузатишларидан маълум бўлишича, энг ақлли болалар одатда бақалоқ аёллардан туғилар экан. Олимлар дунёнинг саккиз мамлакатидида тажриба ўтказиб, оғирлиги меъёридан 15-20 килограмм ортиқ бўлган аёллар туққан болалар нозикниҳол аёллардан туғилганларига қараганда анча ақлли бўлишади, деган тўхтамга келишди.

Соғлом ва гўзал бўлай
десангиз

24. ПАДҲАСТАСАН

Одёл ёки гиламчада вертикал туринг. Оёқларингиз жуфт бўлиши шарт. Қўлларингизни бошингизга кўтарайтиб чуқур нафас олинг. Кафтларингиз тўғрингизга қараган бўлиши лозим. Секин олдинга эгиллинг ва нафас чиқарайтиб, ўнг қўлингиз билан чап товонингизни, чап қўлингиз билан эса ўнг товонингизни ушланг. Эҳтиёт бўлинг, тиззаларингизни букманг. Қачонки сиз бу машқни кўп такрорлаганингизда (узоқ кунлар давомида) ушбу асанни осон бажарадиган бўласиз. Ана шунда қўлларингизни товонларингизга теккизмасданок эгилсангиз ҳам бўлади. Бу ушбу асанни мукамаллаштиради. Нафас олаётиб секин орқага — вертикал ҳолатга қайтинг. Шавасан ердамида дам олинг. Бошланишда бир вақтнинг ўзидида бу асанни икки маротаба такрорлаш кифоя қилади. Кейинчалик машқлар сонини ўстирсангиз бўлади.

Фойдалари: Падҳастасан семизликни йўқотади ва ошқозон фаолиятини яхши бошқаради.

Садоқат

ЧИН ДУСТЛАРИНИНГ БОРИҶА ШУКУР

Бир ақли донишдан сурдилар:

— Айттил, дустликка кимларни танлаган маъқул?

— Муруватлиги, илмлиги ва вафотлиги кишиларни.

— Дустлик торлари узилмаслиги учун не қилмоқ даркор?

— Дустларининг иши ҳақида уйлағил, уларга муруват тариқида ҳақлар берғил, уларни тез-тез ёд айла-санг, улар-да сени унутмаслар...

Гоҳо уйлаб қоламан: инсон дун-дан ўтганда унинг ортидан саноқли нарсаларгина қолади. Кукартирган бо-ғи, тарбиялаган фарзандлари ва са-доқатли дустлари.

Садоқатли дустлар... Кимлар улар? Қандай билиш мумкин дустининг садоқатли эканлигини?

«Чин дуст дусту бу жаҳондин ў-гондан сунг ҳам ул дустининг фар-зандларин, қариндошларин ва дустла-рин талаб қилғай, уларга яхшилик қилгусай. Гоҳ-гоҳ ул дустининг зи-ратига борғай ва ҳасрат чекиб, дуо қилғай», деб ёзилган «Қобуснома»да.

Султон ака — раҳматли Незматил-акамнинг ҳамкурс дусту. Акамни-нг вафотидан сунг унча-мунча фасл-лар алмашган бўлса-да, ҳамон оила-мизнинг аҳолидан хабар олади. Мен-га узоқ Бешкентдан кунгироклар қи-либ ҳол сурайди.

— Ога, болаларингни олиб бир кел-санг-чи, жияларинг кўп сурайди, — дейди худди акамдек.

— Гулжон, яқинда янганг билан Тошкентга борамиз, уйда бўлинглар, — дейди худди оғамиздек ҳадди си-ғиб.

Иш юзасидан шошилишч равишда Самарқандга бориб келишим айтил-ганда юрагим қалқиб тушди. Киндик қоним тўқилган Бадахшон қадар кун-гилга янги маскан. Ахир ўн йиллар

юрагимнинг бир парчаси, жону жига-рим ушбу заминга сочилган ризқини териб еди, ун йиллар қачон, қай ма-ҳал йулим тушса Самарқанд иссиқ ба-ғига босиб қарши олди мени... Бу юрт-да туриб бир киши менинг — узоқла-ги синглисининг иссиқ-совуғидан, со-ғомонлигидан хавотир оларди. Қушни-лар ҳайрон эдилар, лол эдилар: «Ҳа-ма акаям синглисига шундай меҳри-бон бўлса, илоим, уғилларимиз сиз-нинг оғангиздек сингилларига меҳри-бон бўлишсин-да», деб дуо қилишар-ди.

Ана уша меҳрибоним йўқ эди. Мен эса унинг излари тушган, у ишлаган, яшаган шаҳарга кетяпман... Автобуста утирдим.

— Самарқандда кеч соат тўққиз яримда бўламиз, — деди енимдаги кек-са кампир.

Юрагим увушиб кетди. Мен иш би-лан бораётган илора бу пайт аллақа-чон эшикларини маҳкамлаган бўлади. Эртароқ чиқсам бўлмасмиди... Автобе-катта кириб борганимизда кекса ша-ҳарни тун уз чодрасига маҳкам ураган эди. Автобусдан тушиб бир дам довди-радим: қасққа бораман? Акамдан эшит-ган дустларининг турар жойларини билмайман. Ҳай, дедим-да, кучанинг нариги юзига, акам раҳматли яшаган кадрон маҳаллага кириб бордим. Қа-ранг, икки-уч йил ичида ҳаммаёқ узга-риб кетибди. Илгари куча бошида бу-нақа дуконлар йўқ эди. Одамлар дево-ру томларини баланд-баланд кутариб, шоҳона иморатлар солишибди — на-сатликдан асар йўқ.

Кучага кириб қайтиб чиқдим: адаш-дим шеклилли. Бирпас не қиларимни билмай нариги кучага кирдим: буям нотаниш.

— Меҳмон, кимни қидиряпсиз?

— Қашқадарелик Незматжон шу куча-да яшармиди?

— Э, хабарингиз йўқми? Незматжон дустим раҳматли бўлиб кетдилар-ку?..

— Синглисиман... Бемаҳалга қол-дим...

— Қани, қани, юринг бизникига. Аслим уйда, — беқасам тўнлик йигит овозида ачиниш оҳанги зоҳир эди.

— Йўқ, йўқ, шу атрофда акамнинг кадрон дусту Саъдулло ака турарди-лар, — дедим ички титрашимни базур босиб.

— Майлингиз, майлингиз... — йи-гит йул бошлади.

Мени куриб Саъдулло ака, аёли овозсиз йитлашди. Бугзимизга нима-дир қадалиб узоқ вақт жим қолдик... ишларим битгунча Саъдулло аканики-да уч кун меҳмон бўлдим. Аёли, қиз-ларининг кунглимга қараб туришлари-дан англадимки, Саъдулло ака ҳамон акамни унутгани йўқ. Хурматига зар-рача путур етмапти. Менинг келганим-ни эшитиб қушчилар чиқинди.

— Қаюм ака суҳбати дилбар деб акангизни қақириб чиқардилар. Акан-гиз ҳар яйраб-яшнаб гурунг берганла-рида чунонам завқ билан кулардилар-ки, қулгилари бутун маҳаллага эшити-ларди, — деди бир қушчилари.

— Бир кун денг, хужайин уйда йўқ-лар — кичкинаам иссиғи кутарилиб, алаҳдай бошлади. Духтир қақирай де-сам, телефон йўқ. Бу ёғи қор ёғяпти. Ҳай, дедим-да акангизнинг дарвозаси-ни тақиллатдим. Сира оғринмай ма-шинасида бизни духтирга олиб борди-лар. Янга муллонгиз билан неча марта кургани ҳам бордилар, — деди уй эга-си.

— Кейин эсингиздами, байрамлар-да Незмат ака бошчилигида қушчилар гурор-гурор тушланиб, бир-бирини та-бриклаб чиқишарди. У киши бу оқи-батни узлари билан олиб кетдилар, — деди Қаюмжоннинг аёли.

Акамнинг фазилатларини яхши одамлар эслаётгани, унинг бу дунёдан эрта кетганига чин кунгилдан ачини-шайтанидан сал бўлса-да кунглимга илиқлик югурди.

Самарқанддан қайтар эканман кук-симда бир армонини ортмоқлаб қайт-дим. Дунёда ош дустларинг, нон дуст-ларинг, мансаб дустларинг буларкан. Аммо таскин шулки, чин дустлар-да булади.

Сафар чарчоғи босилмай, кечки пайт уйимнинг телефон кунгироти жи-ринглади.

— Алло, алло Тошкент, Самарқанд билан гаплашинг...

Е раб, Самарқанд... Наҳот мени Са-марқанддан сураяптилар?

Самарқанддан кетма-кет булаётган кунгирокларнинг ҳаммаси акам Незма-тиланнинг чин дустлари, садоқатли жу-раларидан эди.

Гулжаҳон МАРДОНОВА

Сўнги устун

КИМГА КУЗУ КИМГА БАҲОР

Мана улкамизда кузнинг сўнги ойи ҳам яримлай деб қолди. Лекин Жану-бий Ярим шарда жойлашган пал-катлар, хусусан, Чили, Австрали, Ав-страларида, Африканинг Намиб ва Ка-лахари чулларида ҳозир айна баҳор. Жумладан, Австралияда баҳорги илиқ ёмғирлар авжда.

ДАРАХТНИНГ УРҒОЧИСИ

Дарахтларнинг ҳам эрқағи ва урғо-чиси бўлиши ҳақида ҳеч эшитганим-сиз? Кокос палмаси ана шундай да-рахтдир. Фақат урғочи палмагина ҳо-сил беради. Битта палма дарахтидан 20-25 та, баъзан эса 50-60 тагача ҳам кокос ёнгоғи териб олинади.

ЭМАКЛАДИ ЭРИНМАЙ

Ҳиндистонликлар жудаям гаройи одамларда! 32 ёшли Жаҳдат Чанда, исми йигит Мата худосининг марҳа-матига сазовор бўлиш учун Алис Жа-шхридан Жаммагача бўлган 1400 ки-лометр масофани 15 ой ичида эмак-лаб босиб ўтди.

ЧИНОРДАН ҲАМ УЛКАНРОҚ

Африка саванасида ўсадиган бао-баб дарахти улканликда бизнинг ас-рий чинорларимизни ҳам доғда қол-диришга қодир. Унинг танаси айлана-сига 45 метргача етади, диаметри эса 10 метрдан ҳам ортиши мумкин. Ун-дан бемалол гараж, ҳатто уй ўрнида фойдаланаверса бўлади.

ОСМОНЎПАР ЗИНА

Швейцариянинг Шлиз шаҳри яқи-нидаги Низен тоғига олиб чиқадиган зинанинг узунлиги 2365 метрга тенг бўлиб, унда жами 11674 та зинапоё бор.

ҚОҒОЗ МЎЛ БЎЛГАЧ...

Энг биринчи қоғоз пул мелодий 812 йилда Хитойда муомалага чиқарилган. 1368—1399 йиллар мобайнида эса шу мамлакатда қиймати 1 қвантга тенг қоғоз пуллар улчами 22,8 га 33 сан-тиметрли қоғозга босилган.

ҲАМЁНГА СИФМАЙДИГАН ПУЛ

Янги Гвинея оролида яшовчи па-пуас қабилаларида эса денгиз чиға-ноқлари ва чўчка пул вазифасини ўтайди. Улар чиганоқ ва чўчка эвази-га хоҳлаган нарсаларини сотиб олиш-лари мумкин. Ҳарбий низолар пайти-да эса мағлуб томон томон пули си-фатида голибларнинг сафидаги ҳар бир ярадор учун бир садаф чиганоқ, нобуд бўлган жангчи учун эса битта чўчка бериши шарт.

Бу ажиб дунё

ТЎТИНИ ҚЎРҚИТГАНИ УЧУН

Швеция пойтахти Стокгольм шаҳ-ри суди бегона уйга кириб тўтини қаттиқ қўрқитган ўғрини 370 дол-лар жарима тўлашга ҳукм қилди. Сабаби, шу воқеадан кейин тўти уйда ёлғиз қолишдан қўрқадиган бўлиб қолди. Энди эгаси ишга ке-тишдан олдин қушни танишлари-нинг бириникида қолдиришга маж-бур бўлаяпти.

Муассислар:

Ўзбекистон
Республикаси
болалар
жамғармаси ва
«Соғлом авлод учун»
Халқаро хайрия
жамғармаси

БОШ МУҲАРРИР: Абдукарим РАҲИМБЕРДИ

Газетамиз ҳамийси:
Ўзбекистон «Матбуот тарқатиш
ушмаси» ассоциацияси

МАҲЗАНИМАЗ:

700078, Мустақиллик
майdonи, 5-бино.

Телефон: 39-43-95
Даврон БЕК
навбатчилик қилди
Обуна индекси — 64654
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0517. 23566 нусхада чоп
этилди. Офсет усулида босилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.